

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
АСОЦІАЦІЯ ПСИХОЛОГІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ
ГС «НАЦІОНАЛЬНА ПСИХОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ»
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ВНЗ УКООПСІЛКИ «ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА СУСПІЛЬНИХ
НАУК

Всеукраїнська науково-методична конференція

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ:
МЕТОДОЛОГІЯ, МЕТОДИКА, ПРАКТИКА**

20 травня 2021 року
Київ

Тези доповідей

Київ, 2021

ДИСТАНЦІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ НАРАТИВІВОЧИМА АСПІРАНТІВ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

**Микола Білецький
Дмитро Крищенко
Володимир Романюк
Микола Кітов**

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Надзвичайно важливою складовою дистанційної форми навчання при вивченні дисципліни «Історія філософії та філософія науки» є участь аспірантів у науковій роботі з філософських проблем своєї спеціальності.

Порівняно з бакалаврами орієнтація на наукові пошуки повніше забезпечується на рівні аспірантури. Зокрема, на рівні аспірантури підготовка статей із профілю своєї дисертаційної роботи для публікації в наукових журналах у 2020–2021 н.р. стала головним напрямком засвоєння вказаної дисципліни. Як засвідчує досвід – це досить цікавий і перспективний для аспірантів напрям роботи. Не випадково більшість аспірантів у цьому навчальному році мають публікації в наукових виданнях [2; 5; 7], зокрема і в науково-метричних журналах [1; 3; 4; 6]. Формування навичок наукової роботи з філософської проблематики серед аспірантів є важливим чинником підвищення, насамперед, їхнього професійного рівня.

Дистанційне навчання надає значно більші можливості займатися філософськими проблемами своєї спеціальності, адже дає змогу аспіранту тісніше пов'язувати підготовку дисертації через філософське осмислення профільної наукової тематики з соціальними потребами українського суспільства та світового співтовариства загалом.

При вивченні вказаної дисципліни насамперед було важливо збагнути необхідність засвоєння циклу філософських наративів для успішної діяльності інженера, адже на перший погляд могло скластися враження, що філософія є рудиментарним додатком для інженерних спеціальностей. Тому питання щодо доцільності вивчення дисципліни «Історія філософії та філософія науки» аспірантами інженерних

спеціальностей виникали цілком закономірно. Якщо інженер це той, хто використовує досягнення науки (або принаймні досвід) для реалізації певних технічних задач, то логічно припуститися помилок, що для цього потрібно робити акцент, перш за все, на дисципліни, які стосуються тієї чи іншої галузі інженерії та точних наук і лежать в основі спеціалізованих предметів. Гуманітарні науки при такому підході залишаються на периферії навчального процесу, адже нівелюється їхню значимість для інженерної діяльності [7]. Проте, на наш погляд, є серйозні причини (навіть необхідність!) у вивченні філософських наративів здобувачами всіх інженерних спеціальностей, не кажучи вже про магістрів чи аспірантів.

Серед чинників, що обумовлюють необхідність для інженера мати знання з філософських дисциплін, у зарубіжній літературі наводяться переконливі докази. Luis Manuel Valdés-Villanueva [8] наводить такі.

По-перше, знання філософії необхідне інженерам для того, щоб вміти захищати себе від критики з філософського боку, адже часто інженерів критикують за створення ядерної зброї; розробку систем комунікації, що збільшують контроль над людьми з боку уряду та корпорацій; створення комп'ютерів, що замінюють людське біологічне тіло, забруднюють світ, виготовляючи безглузді предмети та ін. У деяких випадках доходить до того, що інженерну справу безпідставно називають аморальною та експлуататорською відносно природи. Щоб захиститись від подібних закидів, необхідно знати філософію.

По-друге, знання філософії необхідне для врахування впливу своєї діяльності на людство. У цьому пункті йдеться про питання моралі, моральнісного вибору та права.

По-третьє, інженерія моделює нову філософію життя. Тобто, принципи інженерної діяльності стають принципами життя людей.

Філософія потрібна також для загального розвитку людини, адже вища освіта передбачає всебічний розвиток особистості. Тому знання філософії потрібне для її загального культурного розвитку.

Найважливішими, на нашу думку, є аспекти моралі та моральності в інженерній діяльності, що передбачає

вирішення проблем, які виникають в інженерії не інженерним шляхом, а шляхом філософських роздумів. Цей аспект інженерної діяльності був детально проаналізований одним із авторів на конкретних прикладах [7, 389–403].

Освіта взагалі, в тому числі і філософська, носить фундаментально соціокультурний характер. Вона має не лише відповідати на історичні запити суспільства, а й проникати, за образним висловлюванням, у *«задзеркалля завтрашнього дня»* (В. П. Андрущенко), тому ефективний розвиток науки, у тому числі і фундаментальної, неможливий без опори на широку гуманізацію та гуманітаризацію освіти.

Проблема гуманітаризації освіти (особливо технічної і технологічної) породжена, насамперед, розвитком матеріального виробництва як уречевленої форми самого технічного та технологічного знання. Сьогоднішній рівень виробництва призвів до різкої зміни самого об'єкта технічних і технологічних наук. Нині їхнім об'єктом є не традиційний інженерний об'єкт, а якісно новий, що включає людину як органічно невід'ємну складову своєї цілісності. Якщо раніше проектування машин і механізмів базувалося на досягненнях природничих наук, а гарантом їхньої надійності був інженерний розрахунок, то в сучасному автоматизованому й комп'ютеризованому світі такий підхід не спрацьовує [2, 413–420; 5, 379–389]. Без урахування фізичних, фізіологічних, психологічних, моральних характеристик, якостей та установок людини, яка включена у виробничий процес як його складова, невід'ємна частина, неможливо достовірно оцінити надійність техніки, технології, медицини тощо [6, 110–114]. Отже, технічна і технологічна освіта вимагає фундаментальної підготовки не лише з математики, фізики, хімії, а й з ергономіки, соціальної та інженерної психології, філософії – тобто широкої гуманітаризації.

Гуманітаризація загальнонаукових і спеціальних дисциплін може проходити дwoяко: а) опосередковано, через *світоглядний* зміст фундаментальних дисциплін (фізику, хімію, математику), які складають методологічну базу спеціальних, технічних і технологічних дисциплін; б) безпосередньо, через зміну самого об'єкта технічного і технологічного знання шляхом включення

нього людину як нерозривну складову його частину. Перший шлях характерний для розвитку до автоматизованого виробництва, другий – автоматизованого.

Уключення людини в об'єкт технічного знання веде не лише до наповнення його людиновимірним змістом, але й перетворює технічне пізнання в акт самопізнання людини, адже без самопізнання людини, без усвідомлення її психологічних, моральних і моральнісних цінностей, орієнтирів та ідеалів, неможливе сучасне технічне пізнання, не кажучи вже про безпеку діяльності сучасного автоматизованого виробництва. Тепер, як ніколи, стає актуальним завдання забезпечити «людський вимір» розвитку науки та техніки. Жодний масштабний науково-технічний проект не може розглядатися ізольовано від людського контексту. Розвиток технічного та технологічного знання досягнув такого рівня зрілості, що його подальший розвиток потребує переборювання технократичного підходу до самого себе: «Моральний і моральнісний бік інженерної справи є досить важливим. Тому не варто самоусуватися від розв'язання моральних проблем, адже ігнорування, як було продемонстровано, призводить до катастрофічних наслідків. Формальне ставлення до виконання моральних приписів також може призвести до непередбачуваних наслідків. Вирішення моральних проблем у сфері інженерної діяльності є складним завданням, яке передбачає філософські роздуми» [7, 401]. Світ технічного та технологічного знання, світ техніки і технології становиться все більше соціотехнічним і соціотехнологічним. Технічні і технологічні навчальні заклади готують спеціалістів, котрі будуть створювати високотехнічні та біотехнологічні системи. Отже, сама освіта вимагає фундаментальної підготовки з комплексу наук про людину, квінтесенцією яких є філософія.

Чи має дистанційна форма навчання аспірантів недоліки? На наш погляд, вона має значно більше переваг, ніж недоліків. Найголовнішою перевагою є те, що кожний аспірант, безперечно, за підтримки викладача має широку можливість на свій розсуд встановлювати індивідуальний графік засвоєння філософських підходів, які тісно пов'язані з його майбутньою

професійною діяльністю. Гарантам наукових програм з кожної спеціальності, на наш погляд, необхідно звернути на це увагу.

По-перше, додатково ввести в педагогічне навантаження викладача 5-7 год. на кожного аспіранта для організації та проведення наукової роботи.

По-друге, водночас, підготовка наукових статей аспірантами має бути внесена в силабуси як обов'язковий елемент успішного опанування дисципліни «Історія філософії та філософія науки».

По-третьє, навіть при запланованій кількості годин, термін її вивчення має складати два семестри. Це вкрай необхідно для опублікування матеріалів у наукових журналах. Другий семестр має бути відведений для підбиття підсумків шляхом публікації кожним аспірантом наукової статті. Як показав досвід, цього року майже всі аспіранти підготували наукові статті чи тези, але, у силу об'єктивних обставин, не встигли їх опублікувати. Саме для цього й необхідно запланувати вивчення дисципліни у двох семестрах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубівко А. Застосування концепції наукового пізнання К. Поппера в удосконаленні процесу виробництва вівсяних напоїв / А. Дубівко, Д. Штепа, М. Кітов // «Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»: зб. Матеріалів ХХХ Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф., 15 лютого 2021 р. – Переяслав, 2021. – Вип. 30. – С. 254–259.

2. Кітов М. Г. Філософські проблеми автоматизації технологічних об'єктів харчової промисловості / М. Г. Кітов, Д. О. Крищенко, М. С. Білецький // The 5th International scientific and practical conference «Fundamental and applied research in the modern world» (December 16–18, 2020) WoScience Publisher, Boston, USA. 2020. – С. 413–420.

3. Ключка І. Філософські проблеми сучасних біотехнологічних досліджень / І. Ключка, М. Кітов // Альманах науки. – 2020. – № 11 (44). – С. 52–54.

4. Литовченко О. Філософські проблеми технічної реальності / О. Литовченко, Р. Байдаєв, М. Кітов // «Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»: зб. Матеріалів ХХХІ Міжнарод.

наук. практ. інтернет-конф., 15 квітня 2021 р. – Переяслав, 2021. – Вип. 31.–С. 139–143.

5. Логінова А. Наука і техніка в системі соціальної практики /А. Логінова// Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу:збірник матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 9 грудня 2020 р. – Полтава, 2021. – С. 379–389.

6. Остролуцька Т. Моральні аспекти використання ефекту плацебо у медицині/ Т.Остролуцька// «Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи»: зб. Матеріалів XXX Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф., 15 лютого 2021 р. – Переяслав, 2021. – Вип. 30. – С. 110–114.

7. Романюк В. Моральні, моральнісні та правові засади діяльності інженера /В. Романюк // Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу:збірник матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 9 грудня 2020 р. – 2021. – С. 389–403.

ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ПРИ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ СТУДЕНТАМИ-ЗАОЧНИКАМИ

**Анастасія Вовкодав
Софія Жученко
Олена Троян
Микола Кітов**

Національний університет харчових технологій, м. Київ

В освітянському світовому просторі існують різні форми навчання: денна, заочна, вечірня, дистанційна, індивідуальна, екстернат тощо. Через епідемію коронавірусу в Україні останні два роки найбільш поширеною стала дистанційна. У засобах масової інформації також повідомляється, що 90% навчального процесу всіх світових закладів освіти через епідемію коронавірусу переведено на цю форму навчання!